

Cum sunt asupriți românii din regiunea transnistreană de administrația regiunii separatiste (interviu)

Elevii și profesorii din școlile cu predare în limba română sunt amenințați de administrația regiunii transnistrene. Unii dintre aceștia trebuie să treacă zilnic prin puncte de control pentru a ajunge la școală. Mulți țărani din zona Dubăsari și-au pierdut practic pământurile. Ion Manole, director al organizației Promo-Lex din Republica Moldova, unul dintre cei doi avocați care au reușit să obțină condamnarea Rusiei la C.E.D.O. pentru încălcarea dreptului la educație românilor din Transnistria, explică într-un interviu amplu acordat Epoch Times că în ciuda deciziei C.E.D.O., „Rusia trage de timp cu executarea ei”.

În opinia sa, nici autoritățile de la Chișinău timp de peste 20 de ani n-au făcut suficiente eforturi pentru a proteja cetățenii din zonă. Dimpotrivă, au existat și cazuri în care organele de drept constituționale au colaborat cu structurile ilegale. Manole consideră că singura abordare de succes a problemei locuitorilor din Transnistria este cea juridică, adică aceea de tratare a problemelor prin aplicarea normelor legale. Abordarea strict politică a problemelor din acest teritoriu s-a dovedit a fi ineficientă până în prezent.

Ce probleme întâmpină etnicii români în Transnistria în prezent din punctul de vedere al limbii române? A mai slăbit ceva din teroare și discriminare odată cu schimbarea regimului de la Tiraspol?

Nu s-a schimbat absolut nimic. În momentul de față situația școlilor este la fel de dificilă chiar dacă există deja o

decizie a Curții Europene a Drepturilor Omului (C.E.D.O.). Rusia, care a învins în mini-războiul din 1992, a avut apoi nevoie de timp pentru a schimba situația, pentru că în 1992 foarte mulți locuitori au încercat să reziste presiunilor și au pledat pentru o Moldova unică. Federația Rusă era conștientă că pe căi democratice nu va putea prelua controlul și a acționat prin metodele pe care le simțim până astăzi.

Numărul celor ce își doresc eliminarea tuturor posturilor de control pe Nistru este în continuă scădere și ei sunt într-un proces de îmbătrânire pe fondul noii generații, educate destul de agresiv împotriva a tot ce este legat de R.Moldova și Occident.

Este o problemă serioasă. Politicienii încearcă să privească problema școlilor sub aspect politic ori în opinia noastră, ea trebuie privită în primul rând sub aspect juridic. În momentul de față avem o decizie a Înaltei Curți de la Strasbourg. Este clar că acolo s-a operat cu probe, cu dovezi, cu referire la normele dreptului internațional. Din păcate politicienii nu adoptă aceeași abordare juridică.

Rusia a fost condamnată la C.E.D.O. pentru că are influență în zona de est a R.Moldova unde se încalcă dreptul la educație, însă acest fapt nu înseamnă că Guvernul Republicii Moldova a fost scutit de obligațiile sale de a proteja drepturile tuturor locuitorilor, indiferent de cetățenie, etnie etc.. În urma deciziei C.E.D.O., Rusia urma să achite 6.000 de euro fiecărui petiționar, deci în total peste un million de euro pentru o parte a victimelor acestui regim.

Rusia încearcă să tergiverseze executarea și se face că plouă. Avocații care se ocupă de dosar continuă să depună eforturi în vederea executării. Problemele sunt destul de grave, iar dacă lucrurile continuă așa, este posibil ca în câțiva ani să nu mai existe doritori de a studia în școlile de limbă română din Transnistria.

Ce întreprinde Promo-Lex pentru a facilita respectarea drepturilor omului, inclusiv celui la educație în limba română?

Prin obținerea acestei decizii a C.E.D.O., s-au demonstrat ilegalitățile comise în acest teritoriu. În rest, acționăm când suntem sesizați, oferind sprijin juridic pentru a rezolva un caz sau o situație concretă.

Vedeți posibilă o reintegrare a Transnistriei în R.Moldova sau este mai viabilă soluția separării totale?

Dacă ne referim la populație, părerile sunt foarte împărțite. Totodată, mulți înțeleg că prin controlul asupra acestei regiuni, de fapt, Rusia ține în șah întreaga Republica Moldova. Numărul celor ce își doresc eliminarea tuturor posturilor de control pe Nistru este în continuă scădere și ei sunt într-un proces de îmbătrânire pe fondul noii generații, educate destul de agresiv împotriva a tot ce este legat de R.Moldova și Occident. Ca urmare, implicarea oamenilor în regiune scade pentru că actele lor de rezistență au rămas fără succes.

Chișinăul nu vrea sau nu poate să-i ajute pe locuitorii din Transnistria în sensul că nu are pârghiile necesare, influența rusă fiind prea puternică?

Nu are pârghiile necesare pentru că nu a vrut să le aibă. Pe parcursul celor 23 de ani nu am avut nicio guvernare care să vină cu o strategie foarte clară legată de modul în care să ia măsuri pentru situația și evenimentele legate de această zonă. Nici organele de drept nu au aplicat legea în cazurile de încălcare a drepturilor omului. Or, orice faptă comunicată organelor de drept trebuie tratată prin prisma normelor legale. Am avut și cazuri în care organele de drept moldovenești au colaborat cu "colegii" lor din Transnistria punând în pericol viața și sănătatea unor cetățeni moldoveni. Aceștia au fost practic răpiți și trimiși de aceste organe la

Tiraspol.

În ultima perioadă observăm o schimbare de atitudine a Ministerului de Interne din Moldova, care cel puțin a început să asculte criticile. Acest lucru ne redă o anumită doză de încredere într-o revenire la normal.

Mai are Rusia capacitatea de a deraia trenul European al Republicii Moldova prin provocările Tiraspolului, precum presupusa lege a frontierei ?

Toate actele întreprinse de administrația ilegală au efect nul și nu au putere juridică asupra acțiunilor autorităților constituționale.

Ce au de suferit țăranii din zona Dubăsari din regiunea transnistreană din partea administrației separatiste?

Transnistria de fapt este ruptă fizic în două și anume din acest motiv terenurile agricole ale câtorva localități din stânga Nistrului și rămase sub jurisdicția autorităților constituționale centrale de la Chișinău au fost practic ocupate. Terenurile respective se află după un traseu rutier, controlat de structurile ilegale paramilitare, care leagă Nordul cu sudul regiunii. Acestea le interzic sau le creează probleme atunci când se deplasează spre proprietățile lor. Cea mai gravă problemă a fost în 2004 când li s-a interzis țăranilor să-și ia recolta acasă. Toate aceste acțiuni au drept scop de a determina locuitorii din zonă să accepte situația impusă sau să renunțe la proprietatea lor.

Mai există asemenea probleme în prezent?

Problema a fost parțial rezolvată. În primul rând, marea majoritate a proprietarilor au transmis în arendă pământurile lor unor întreprinderi. Totodată, cu acordul Guvernului moldovean, întreprinderile respective sau proprietarii obțin un fel de permis de la administrația separatistă pentru a merge spre pământurile care le aparțin cu acte în regulă.

Oricum, aceste proceduri și reguli impuse de către regimul separatist nu exclud diverse situații și cazuri de extorcare de bani sau bunuri, persecutare sau intimidare.

Cât de gravă este epurarea lingvistică prin impunerea grafiei chirilice?

Din păcate O.S.C.E. n-a mai susținut elevii și profesorii din aceste școli în ultima perioadă. Spre exemplu, în ianuarie 2013, la numai trei luni de la emiterea deciziei C.E.D.O. cu privire la situația școlilor, au realizat un raport, care conține constatări și recomandări contestate în primul rând de cei vizați. Sunt cel puțin 3 aspecte interpretabile sau dacă vreți destul de dubioase în acest raport: primul – în raport nu s-a menționat nimic despre faptul că utilizarea grafiei latine în regiune, conform presupuselor norme locale, în continuare poate fi sancționată administrativ de către structurile ilegale din Transnistria. În al doilea rând, O.S.C.E. n-a făcut nicio trimitere în raport la decizia C.E.D.O, care ar fi trebuit menționată neapărat. În al treilea rând se recomandă, practic preluând poziția Tiraspolului, că totuși școlile din regiune ar trebui să obțină înregistrare la administrația de la Tiraspol. Din punct de vedere juridic, realizarea acestei recomandări este imposibilă, deoarece legislația R.Moldova nu permite niciunui funcționar să accepte astfel de proceduri, indiferent de la cine vin. Recomandările unor organizații internaționale trebuie în primul rând să țină cont de aspectele legale, bazate pe normele dreptului intern și a celui internațional.

O altă problemă gravă în regiune rămâne faptul că acolo nu există diversitatea opiniilor, nu există acces la diverse surse media. Locuitorii sunt informați într-un alt spațiu, ostil și totalmente diferit de cel din alte regiuni ale R.Moldova. În plus, în regiune nu există practic nicio posibilitate de a citi în limba maternă, pentru că nu se găsesc cărți editate la Chișinău în grafia latină în bibliotecile și librăriile din regiune.

Situația nu este mai bună nici la capitolul respectării altor drepturi și libertăți fundamentale ale oamenilor din regiunea transnistreană. Libertatea și siguranța persoanei, dreptul la viață, libertatea întrunirilor, aplicarea torturii și a relelor tratamente sunt și ele în atenția juriștilor Asociației Promo-LEX.

Ion Manole este avocat și Director al Asociației Promo-Lex din Republica Moldova.

Sursa: epochtimes-romania.com